

Demokratia, resurssit ja sosiaalinen synergia

Resurssi-sana käytän esityksessäni vaihtelevasti kovista, sosiaalista sekä henkisistä resursseista.

- Resurssien käyttö ratkaisee sekä yksilön ja yhteiskuntien selviytymistä
- Resursseista käydään konflikteja
- Eivät ole erillisiä
- Kovat resurssit näkyvimpiä, sosiaaliset resurssit liikuttavat kovia resursseja
- Jotkut resurssit kätkevät toisia resursseja kuten käyttöjärjestelmä tietokoneen sisäisen toiminnan

Resurssituntemus edellytys muuttaa kehityksien uomia

Resurssikokemus vaurautena

Kokemus syntyy vertailussa, suhteellisen köyhyden kokemus mahdollinen vaikka kaukana absoluuttisesta köyhyydestä.

- Lisää jaettavaa ei häivyttä puutteen kokemusta – vähentäminen nostaa tyytymättömyyden pintaan
- Vihaa kanavoitava lauman ulkopuolelle

Vaikka käytämme 100 kertaa enemmän resursseja kuin 100 v. sitten, emme voi 100 kertaa paksummin.

Vaurauden kokemusta jokainen arvioi omalta tasolta ja on liukuva. Kasvussa pysähtyvä yhteiskunta mielletään tuhon omaksi.

Moraalipohdintojen kautta

- Miten voi elää vastuullisesti?
- Nykyelämästä olennaisin on delegoitu, pakko luottaa toisen vastuullisuuteen
- Omavaraisuus on kaiken vastuun takaisinotto

1.) Resurssitutkimukseni

- Onko universaali, kulttuuririippumaton fyysinen/ henkinen ”riittävä”
- Riittääkö ”riittävä” kaikille?

Omavaraisuuden kokeilu

- Pelkistäminen perusresursseihin (lämmitys, ruoka, suoja)
- Täydellinen ruokaomavaraisuus, ei suola, siementuotanto
- Suljettu järjestelmä, koneettomuus

- Tuotantoketjun hallinta pohjaan saakka: yritys korvata työkalujen rautaa
- Kaukana rahasta (Havaintokokemus renkivuositani)
- Lähtöhypoteesi: Vanha keinot + uusi tieto = tehokkaampi kuin muinoin
- Henkisesti kestävä
- Ekologisuus sivutuote

Mistä aloittaisi: permakulttuuri, biodynaaminen...?

Perinnetieto epäluotettava/ paikkasidonnaista/ tulkittu (arkeologiset löydöt)

En soveltanut vaan hylkäsin oppeja, toimivuus tärkein (John Seymour hyvä tietolähde)

Työn tulokset

(Ehdottomin vaihe kesti noin 10v.)

- 5 aaria (sis. varaa)
- 2 v. perus-osaamiseen (viljely, vaatteet, lämmitys)
- 20v. talonrakentamiseen (työkokemus tärkeämpi kuin taito)
- Keräilytalous vaikeampi kuin viljelytalous

Omavaraistelun käytännön oppeja

- Perunanoston suunta toisinpäin
- Eläinpito ei kannata ruoaksi, villa, nahka ylivoimaisia tekstiilejä, kanan- ja kaniempito voi olla järkevä, jos elävät tuotannon sivuvirroilla
- Viljaviljelyn riskit koholla verrattuna vihannesviljelyyn
- Tottuminen suolattomuuteen 1v., satunnainen koivulipeän käyttö auttaa
- Marjasäilönnän kääntelymenetelmä nopea marjakorjuun aikaan
- Terveyttä voi hoitaa. Keho on joustava

Luontaistalouden tehokkuus

- Tekemisen into, pitkäjänteisyys, ennakkointikyky, tarkkavaisuus
- Työn piirteet: tasaisuus, joustavuus, hyvät ajoitukset, yksilöllinen työrytmi

- Rinnakkainen työ resurssitehokkuuden ydin (esim. kivet pellolta suoraan ojaan)

- Ylijäämä on mahdollinen, tuhlautuu helposti (perustuu ”monien pienten säästöjen voimaan”)
- Tekemisistä seuraa suora palautekytkentä, ei luistamismahdollisuutta

Yleisiä optimoinnin reunaehtoja

- Resurssitietoisuus syntyy panoksien ja tuloksien kokokuvasta
- Rinnakkainen työ paljastaa rebound – effekteja (spesialisti ei kohtaa täyden feedback)
- Kokonaisoptimointi tehtävä kaikilla resurssialoilla, vaatii palikoiden irrallisuutta
- Osa- optimoinnit ei summaudu kokonaisoptimoinniksi (insinöörin vahvistusharha)
- Ylioptimoinnin uhkaa, tyytyminen ”riittävään hyvään” (kovaa lääketeknologia voi ajatella ylioptimointina)
- Optimoinnin ratkaisu oltava joustava, siirtymät kriittisiä
- Resurssijärjestelmän (myös sosiaalisen) voi rakentaa tehokkaaksi vain alhaalta ylöspäin/ pienestä isompaan. Silloin säilyy perustusmahdollisuus.
- Mutkikkuus on resurssihallinnan takaraja
- Jalostusarvon hyödyntäminen elinkaaren loppuvaiheessa. Rikkoontunutta tuolta ei polteta, vaan osat otetaan talteen muita töitä varten. (hidastettu ”degradaatio”)
- Vain matala teknologia/ työnjako resurssiposiitiivinen

Teollinen malli suosii skaalattavuutta ja modulaarisuutta. Resurssihukan kompensointi bulkilla. Rinnakkaisuus saarekkeiden sisällä mahdollinen mutta alisteinen. Luontaitaloudessa modulaarisia saarekeita mahdollisia mutta alisteisia rinnakkaisjärjestelmälle.

Vanhat tavat yleensä kokonaisoptimoituja, optimointi on paikallinen ratkaisu

Yleinen resurssisääntö kaikkeen: investoi ”niin vähän kuin mahdollista, mutta niin paljon kuin tarpeellista”.

Panokset ja työvoiman ekvivalentti

- Nykyään 1 viljelijä elättää kymmeniä- näyttää tehokkaalta
- Ennen yhden ihmisen energiapanos elätti 1-3, nyt tarvitaan yhden elätettäväksi 40 ihmisen työpanos
- Työjako siirtää panoksia piiloon vierusalueille (tuotantolinjaan, infraan)
- Ihmisen fyys. työkyvystä ”energiaorjaa”- ekvivalentti auttaa hahmottamaan hartiapankin/ syötetyn energian osuutta
- Työjako luo nopeutta mutta työn organisointi syö hyötyjä (seppä, malmisulattajat)
- Paras: kylätasoinen ja purettavissa oleva ylärakenne

Raha kuljettaa energia – eli miksi tehottomuus leviää

- Miten voi 1kg mustikka myytynä muuttua 3 kg vehnäksi?
- 1 litra bensiiniä vastaa 2 viikkoa ihmisen työtä, hinta pakottaa korvaamaan kallista työvoimaa halvalla energialla
- Raha ei ole toimiva osoitin resurssitehokkuudelle
- Raha sosiaalinen avainresurssi/ rajapinta, taustalla liikkuu mitä vaan
- Luo häiriötiloja, jotka ovat tuntemattomia luontaistaloudessa (inflaatio, kryptoraha)
- Raha sitoo yhteen menneisyyden ja tulevaisuuden, vahvan jatkumon

Rahan säästö on usein resurssin lisäys (Riikka Purra)

Henkiset resurssit

- Asiat oikeaan tärkeysjärjestykseen, vapaus
- Koneusko korvautuu tiedolla
- Kykenevyyden tunne vähentää huolia
- Valinnanvaraa suppenee ja ajatuksellinen kuormitus vähenee (suklaa kaapissa häiritsee)
- Askeesi kanavoituu: luovuus, tutkiminen, matemaattinen ymmärrys kokonaisvaltainen ajattelu/ intuitio voimistuvat

- Ylpeyden voittaminen, yksinäisyyden, hiljaisuuden vaikutus mieleen, ajantaju
- Sijaistoimintoja (ankara työ, saunominen)
- Sos. deprivatio (puuttuva resurssikosketus monien psyykkisten ongelmien takana?)
- Viha kuluttaa, pitää löytää myönteisiä motiiveja
- Ihmisen sivistys ja mielenterveys yllättävän hauraus
- Elämä on lyhyt

Raskas työ omalla tahdilla on turvallinen. Vuorokauden/ vuosivaihtelun rytmi tärkeä. Käden jälki palkitsee

2.) Yhteiskunta resurssisilmin

Meidän tuntuma sos. resursseihin on kärsinyt yhtä lailla kuin käsitys työhön ja energiaan.

Teollistumisen ajan energia- ja resurssisyöttö on vaikuttanut kaikkeen.

- Koulutus, lasten kasvatus, käytöstavat
- Ihmis- ja omakuva, suhde elämään/kuolemaan/aikaan
- Työasenteet, viestintään

Energiasta valinnanvara ja arvoja

Energia on mahdollistanut

- Erityiskohteluihin, esteettömyyteen, erityisruokavalioita ja -asumiseen,
- Kasvattanut huolenpitoa, luonut arvoja, elämäntapoja
- Sos. tehtäviä ulkoistettu sos. infralle, vanhainkodeille poliisille, terapeutille...

Aatteillakin resurssikytköksiä:

- Sosialismi syntyi teollistumisen alkuaikoina. Energia virtaa systeemiin, aiheuttaa eturiita lisäarvosta ja tuotantovälineistä (nyt: omistusoikeuksia dataan, nykyaatteet tietoyhteiskunnan tuote, Ludiitit)
- Sometrendit ovat informaatioteknologian johdannaisia

Vääristyneitä käsityksiä

- Myytit yhteistyön voimasta
- Sosiaalisten menetelmien toimivuudesta. Mitä akateemiseen ympäristöön suunniteltu voi olla resurssirasite. Niissä vastuu siirretty byrokratialle ja juriidikalle, pelisilmä huononee
- Päätöksenteko vaikeutuu

Käytännönpainotteinen puhepiiri hyväksi havaittu.

Energia vieraannuttaa sosiaalisuudesta – toisvaraisuuden kasvu (ei maksa mitään)

- Unohdamme hoitaa inhimill. asioita (vanhuksista, ongelmatilanteita)
- Ulkoiset mielen rakenteet korvaavat osaamisen (periaatteet, ohjaus, moraalit)
- Kun ihmisyyden nurjat puolet siivottu, avautuva näköala voi uskoa todellisuudeksi
- Ihmistuntemus kaventunut – oman roolin hahmottaminen hukassa
- (Puoli)oikeudellisen aseman saaneet käsitteet (esim. ”tasa-arvo”) tarjoavat oikeutuksia ja alkavat toimia alustoina vallankäytölle
- Syntyy epäsuora vallankäyttö hyveellisyyden varjossa
- Vallankäyttö etsii piilopaikkoja, jää tunnistamatta hyveelliseksi miellettyissä toiminnassa
- Altistaa meitä manipulaatiolle, karismaattisille johtajille

Arvopohja

- Ennen resurssit luovat kehityksen, jaetun todellisuuden ja arvopohjan
- Nykyään sirpaloitunut kokemus yhteisyydestä: kilpailu, ymmärtämyys, edistää kitkaa yhteistyö vaikea, synergia kuolee
- Eriytyminen käynnissä/ nopeutunut, kuplia syntyy ja vahvistuu (salaliitot, poliittiset ääriryhmät)

Sosiaaliset resurssivuodot aiheuttavat aineellista hävikkiä

Vieraantuneet näkemykset ihmisistä tuhoavat projekteja

- Muutosprosessin edellytykset tarkistettavia
- Epärealistisia toimintavaatimuksia
- Ylivarmistaminen (muutos tuottaa aina epävarmuuksia)

- Sopimattomien ihmisten kerääntyminen projektien ympärille. (puolikuntoiset sitovat enenervästi voimaa eivätkä löydä paikkansa)

- Yhteisöjen kykenemättömyys suojautua

Yltiöyksilöllisyydestä uus-arkaaiseen aikakauteen

Neuroosien aika - laumadynamiikan ylivalta tuo käyttäytymisen stereotypiaa

Erityisesti ”omilla aivoilla” ajattelevat, ”tiedostavat” (aliarvioivat laumavaikutuksen) ja nuoret ihmiset alttiita laumakäyttäytymiselle (sos. asemoituminen kesken)

Paluu yliyksilölliseen heimo- / sukuvastuuseen uhkaa oikeusvaltiota (sos. kontaminaationvaara ”kenen seurassa sinua nähdään...”)

Yhteisö säätelee ja sanktioi epätoivotuista asioista puhumisen.

”Autoimmuunitauti”: energia on luonut maailman, josta ei voi puhua energiasta

Demokratia ei ole optimoitu resurssikysymyksiin vaan koossapysymiseen

Rakenne on resurssi-intensiivinen koska keskustelevalainen ja kontrolloiva

Ideologiat ja kaavamaisuus vaikeuttaa demokratian resurssitilaa

Valtaan valikoituu ihmisiä

- Mandaatin saa helpommin mukava/vastuuton kuin rehellinen/karu. Populismi houkuttaa vallankäyttäjää
- Demokratiassas muutos vaikea koska perustuu vahvempaan moraaliseen oikeutukseen kuin diktatuuri (massa hidastaa muutosta)

- Työjaosta johtuen valikoituu ylärakenteiden specialisti eikä resurssitietoisia moniosaajia (eivät välttämättä koulutettu johtamaan). Ei resurssitaloudenhoitajia

Kriisiytyessä sos. vakaustarve ja riskihallinnan panokset kasvavat (YK, viihde teollisuus)

Julkisen keskustelun vaikeutuessa sitä käydään suljetuin ovin. Kabinettikeskustelu resursseista vaarantaa demokratian läpinäkyvyyttä.

Resurssihätä saa demokratian kallistumaan autoritaarisiksi, suojelemaan toiminnallista ydintään (myös asiantuntijavalta), poikkeuslaki perustuslaillinen takaportti

Demokratian uusi haaste on, miten se suhtautuu omaan uudistumiseen. Torppaako se muutoksen samalla tavalla kuin vanhoilliset järjestelmät hankaloittivat demokratian asettumisen 100 v sitten?

Pystykö se hyväksymään kokeellisuutta ja rinnakkaisjärjestelmien syntyä?

Muutos-stressi

- Kenen työ/taide/tarpeet ovat etusijalla?
- Epävarmuus kaipaa vastauksia vaikka väkisin: helppojen selityksien vaara
- Ikiarvoitukselliset kysymykset vaivaavat: vastuussa ihminen vai yhteisö?
- Tavoitteiden ylivarmistaminen. Varmuuden kaipuu halvaannuttaa.

Polarisaatio nousee aiheiden tuskaisuudesta ja käsittelemättömyydestä. Leimaaminen ”piittaamattomiin” ja ”välittäviin” on sosiaalista valtapeliä

Muutostuskan on oltava mahdollisimman henkilöitymätön välttyäksemme yhteiskunnallisista yhteen törmäyksistä. Onnistuu vain hajautetussa ja palautekytketyssä toimintaympäristössä.

(Ajatusleikki: muinainen kylä, jossa synnyttävä äiti ja kättilö. Vauva kuolee. Ihmiset voivat tyytyä tunteeseen, että yrittivät kaiken. Jos on kättilöyhdistys, joka lähettää kättilön ja vauva kuolee, yhteisön syytös voi kohdistua kättilön valintaan. Mahdollisuus valintaan tuottaa yhteisöllisen moraalisen konfliktin)

3.) Tulevaisuuden skenaariot

Johtopäätös: systeemillä ei korjausmahdollisuuksia, mutta siirtymistä rinnakkaisjärjestelmään pidän mahdollisena.

Tiekartta:

- ”Vapaat”, ei hallinnoidut, ei rahallisesti sidotut resurssit muodostavat huomattavan osan ihmisten toiminnasta (yhdistykset, naapuriapu, talkoot, omaishoito, vapaa sivistys...) joka kestää rahajärjestelmää paremmin kriisejä. (jaettu tieto internetissä on yleissivistävä mutta alttiimpi häiriöille).
- Poikkeustilassa raha siirtyy sivuun ja rahaukopuolinen asiointi lisääntyy
- Ei vallan keskittämistä, vaan suoja yhdistystoiminnalle, talkoilulle...
- Ei tekohengitystä vaihtoehtoprojekteille

Haasteena: miten säilyttää ihmisyyden siirtymässä.

Muutosmekaniikka

Ihminen vastustaa muutoksia/ elintason alenemista, mutta pakon edessä selviää paremmin kuin odottivat (muutos näyttää alussa aina mustalta aukolta kunnes täyttyy käytännöllisillä ratkaisuilla)

Valtaosa odottavat toisten tekevän ensin (ja likaisen työn), pyrkivät katetulle pöydälle

Muutos virittää kilpailua johtoasemista (jolloin pääasia itse voi siirtyä taustaan). Kasvutavoite rikkoo usein ryhmätoimintaa. Liian monta kokkia.

Tarvitaan työntö- ja vetovoima. Tarmo parempi kuin pelko

Toiminta yleensä myöhässä ja siten enää reaktiivinen

Muutoshallinnointi ylhäältä huono, ei korja resurssivuotoja

Muutoksen vetäjän, primus moottorin, on tehtävä mitä toisilta vaatii. Tartuttava lapioon.

Muutoksen muodot

Reaktiivinen torjunta

- Näkyviä, ei ulotu juurisyihin. Riippuvuusasetelmat säilyvät (raha, teknologia, sos. rakenteet)
- Suhdanneriippuvainen, joukkovoiman/ fyysisen massan vaikutukseen nojaava
- Epämääräinen hierarkkinen rakenne antaa tilaa vallankäytölle/ harhautukselle, henkilötyminen keulahahmoihin
- Primitiivireaktioiden varassa, siksi ylläpitää vastakkainasetteluja (valtio-kansalaiset, köyhät-rikkaat, tiedostavat-tyhmit), alttiimpi tulla kriminalisoiduksi tai rikkoa lakeja
- Joukkovoima voi aiheuttaa pelon tunnetta
- Brändäysriippuvainen, luo illuusioita
- Maallistuvia, koska ei vipuvartta (turhautuminen ei-itsellisyyteen)
- Vetoaa muutoskyvyttömään systeemiin
- Ylimalkaisia vaatimuksia, kosmeettisia ratkaisuja. Yleistäviä ja siksi resurssitehottomia ratkaisumalleja
- ”Kaikki tai ei mitään”- vaihtoehtoiset visiot manipuloivia, huonoja ja lyhytikäisiä.

Aktiivinen uudelleenrakentaminen

- Ei tarvitse perustua vastakkainasetteluun/ syntipukkeihin (jos itse tekee, ei voi syyttää muita)
- Aktiivisella uudistamisella/ korvaamisella riskit pieniä
- Yksilön kokemus: pieni onnistuminenkin voimaanuttava
- Kasvattaa perustaitoja ja ajattelua, vahvistaa arvopohjaa
- Rakentavaa, herättää kunnioitusta, luo näyttöä ja hyväksyntää

- Paikallinen, matala organisoitumisaste, mahdollisuus kasvaa resurssilähtöisesti
- Vakaa toimikenttä
- Hajautettu toiminta on sosiaalisesti kestävämpi eikä herätä uhan tunnetta
- Henkilöityy vähemmän johtohahmoihin

Ei kumpikaan ratkaisumalli takaa onnistumista (emme elä ekodiktatuurissa)

Eri mallit luonnollisesti kilpailevat aktiiveista ja sitovat voimavaroja muualta.

Kokeilu Omavaraopisto

Synergia ei voi pakottaa, jolloin se vain kaikkoo. Se ei synny tyhjästäkään, sillä se tarvitsee suunnan.

Opisto toimii hyvin pienillä panoksilla ja tulokset ovat hyviä.

On kertynyt yllättäviäkin kokemuksia

- Sosiaalisesta vakaudesta vaativassa elinympäristössä
- Fyysisen työn ja henkisen voinnin tasapainosta
- Kyvystä muutokseen vertaisryhmässä (tai sen puuttumisesta, jos ryhmä on henkisesti epävakaa)

Havaittuja vaikutuksia mieleen

- Käsitukset korjaantuvat. Kumoa romanttisia myyttejä luonnon lähellä elämisestä
- Vahvista tunnetta oman elämän merkityksellisyydestä, omatoimisuuden vapaa kasvuvara
- Eheyttää arvopohja, resurssinen palautekytkentä toiminnassa
- Ei psyykkausten käyttöä (valheelliset visioit, euforian, ylistys, rukous, seremonioita, vahvasti yhdistettävien ideologioiden korostus)
- Aamupuhepiiri (n. 20 min.) toimii hyvin
- Askeettisuus kanavoituu luovuudeksi, kulttuuri rakentuu itsestään ja tarpeen mukaiseksi
- Paradigmamuutos: mitä on, on tärkeämpi kuin mitä ei ole.
- Joka elää runsaudessa näkee, mitä häneltä puuttuu. Niukkuudessa elävä näkee mitä hänellä on
- Omavarainen pelkää vähemmän ja on vähemmän emotionaalisesta johdateltavissa
- Pieni saavutus osaamisessa voi olla merkittävä kokemus

Suhde valtavirtaan ja ympäristöön

- Opiston malli ei suoraan kopioitavissa, ratkaisu paikallinen (useimmat tunnistavat toimivuuden, mutta syyt toimivuudelle eivät yksiselitteisiä)
- Kunnioittava/ tasavertainen yhteistyö ”järjestäytyneen yhteiskunnan kanssa mahdollinen (Kainuun opiston, Omakylä- hanke)
- Huoltovarmuus, vakauttava, rahatalouden ulkopuolinen infra
- Purkaa kilpailuasetelmia (kaupallislähtöiset ratkaisuyritykset, idea saa varastaa!)
- Pieni jälkeä luontoon

Omavaraisuus/ vähäresurssisuus on rauhantyötä ja de-eskaloiva

Kriittisiä kohtia

- Omavaraisuuden opettaminen/ ymmärtäminen vaikea. Muistetaan hädässä
- Vaikuttamis- /omimisyrietykset, some - mallittaminen
- Ajan mega-trendi, vallan keskittyminen, kohti resurssitehottomampia isompia rakenteita
- Raha vetoinen resurssi ajattelu
- Sosiaalisesti, materiaalisesti haavoittuva, elää pitkissä aikaväleissä (=kestävä)
- Puolustuskyky?

Ihmisten on kerta kaikkiaan vaikea ajatella resurssien rajallisuutta. Jos sinä varaat itsellesi enemmän, se on pois toiselta ja toisinpäin. Lauseelle on helppo nyökätä niin pitkään kuin ei näe omaa osaansa joukkuepelissä.

Liitteitä

”Resurssit ovat kaikki mitä pystymme käyttämään eduksemme suhteessa siihen mitä emme pysty hallitsemaan. Resurssiosaamisella voimme muokata olosuhteita, kiertää rajoituksia sekä sopeutua välttämättömään. Sillä on ylipolvinen ja kasautuva vaikutus.” (Alkumääritys: Elämämme kadonneista perusteista – resurssitodellisuus omavaraisuuden näkökulmasta)

Yhteiskunnan rakennemallit

Hajautettu	Keskitetty
Käsityöpohjainen, luontaistalous	Teollisuusvetoinen, modulaarinen
Energiatehokas	Näennäistehokas (näkyvä jälki isolla syötöllä)
Resursseihin mukautuva	Resurssinälkäinen
Hyöttyy moninaisuudesta	Sopeuttava, standardoiva
Rajoittaa itse itseään	Skaalattavissa
Koon kasvaessa hidastuva	Laajeneva, aggressiivinen, keskittyvä
Vaihto, ylijäämän tasaaminen	Kaupankäynti, alijäämää tasaava
Ei-eskaloiva	Kärjistävä, kilpaileva
Joustava	Kriisiherkkä, riskiteknologia
Sosiaalinen vakaus, vertaiskokemus	Tasapainoileva, eriytynyt kokemusmaailma
Ihmistoiminnalla pienet seuraukset	Katastrofit, kaavamainen kehitys
Yleisosaaminen, itsellisyys	Työnjako, hallittavuus, alisteisuus
Omavastuu	Vastuu siirretty rakenteisiin
Toimintatapa limittynyt	Lokeroitunut
Läpinäkyvä, empaattinen	Abstrakti, vieraannuttava